Σημειώσεις Κληρονομικού Δικαίου

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Κληρονομικό Δίκαιο -> ρυθμίζει τις έννομες σχέσεις του ατόμου μετά το θάνατό του και ιδίως στην τύχη της περιουσίας του. Καταλαμβάνει το πέμπτο βιβλίο του ΑΚ (α.1710 – 2035). Διαιρείται σε :

Γενικό μέρος – διατάξεις για τη λειτουργία της κληρονομικής διαδοχής και ιδίως τη νομική θέση του κληρονόμου.

Ειδικό μέρος – διατάξεις για τους λόγους κτήσης αιτία θανάτου ή κατά το θάνατο.

Πρακτική σημασία Κλ.Δ. -> οφείλεται στην αύξηση της ιδιωτικής περιουσίας και σε ιδιωτικούς σκοπούς.

Βασικές αρχές:

α.ουσιαστικές

·Ιδιωτικό κληρονομικό δικαίωμα

·ελευθερία διάθεσης

·κληρονομικό δικαίωμα οικογένειας

β.οργανωτικές

·καθολική διαδοχή

·κλειστός αριθμός

·γρήγορη και σταθερή ένταξη

ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦ.1 :ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΔΟΧΗ (ΓΕΝΙΚΑ)

Καθολική κληρονομική διαδοχή -> η διαδοχή του κληρονόμου με μία πράξη, δηλ. το θάνατο, σε όλες τις έννομες σχέσεις του κληρονομούμενου, εκτός από εκείνες που αποσβήνονται κατά τον θάνατό του. Διακρίνεται σε *ολοκληρωτική ή ποσοστιαία, μεταβιβαστική και στατική*. Θεμελιώνεται στα άρθρα 1710παρ.1 και 1901εδ.1ΑΚ.

Ειδική κληρονομική διαδοχή -> η διαδοχή του κληρονόμου σε ένα ή περισσότερα δικαιώματα σε όση έκταση αυτά περιέρχονται αμέσως στον κληροδόχο, χωρίς να διέλθουν από την κληρονομία η οποία περιέρχεται στον κληρονόμο. Διακρίνεται σε *μεταβιβαστική και στατική*.

-Με τον θάνατο του διαθέτη συγχωνεύεται η ατομική περιουσία του κληρονόμου με την κληρονομία. Πρόκειται για νομική συγχώνευση και είναι δυνατό μεταγενέστερα να ανατραπεί.

Κληρονομούμενος -> κάθε φυσικό πρόσωπο μετά το θάνατό του(ενν. ο εγκεφαλικός θάνατος). Τα νομικά πρόσωπα δεν κληρονομούνται.

Κληρονόμος -> μπορεί να είναι:

· φυσικό πρόσωπο, αρκεί αυτό να ζει ή να έχει τουλάχιστον συλληφθεί κατά την επαγωγή της κληρονομίας. Κληρονόμος γίνεται και ο κυοφορούμενος, υπό την αίρεση ότι θα γεννηθεί ζωντανός.

· νομικό πρόσωπο, αρκεί να έχει συσταθεί κατά την επαγωγή. Για το ίδρυμα βλ.α.109,114ΑΚ. ΔΕΝ μπορεί να γίνει κληρονόμος η ένωση που δεν αποτελεί σωματείο και το νομικό πρόσωπο που βρίσκεται σε εκκαθάριση κατά το χρόνο επαγωγής.

Κληρονομία -> είναι οι έννομες σχέσεις (λ.χ. δικαιώματα, υποχρεώσεις) του κληρονομουμένου που περιέρχονται στον κληρονόμο.

Κληρονομητές σχέσεις
(γενικά) - περιουσιακές
(περιπτώσεις)
- δικαίωμα στα προϊόντα της διανοίας
- ενοχικά δικαιώματα και υποχρεώσεις
- εμπράγματα δικαιώματα και υποχρεώσεις
- νομή ή οιονεί νομή και παρακλητική κατοχή
- κληρονομικά δικαιώματα (μετά την επαγωγή)
- δικαστικό συνάλλαγμα

Ακληρονόμητες σχέσεις
(γενικά)
- μη περιουσιακές
(περιπτώσεις)
- δικαίωμα στην προσωπικότητα
- οικογενειακά δικαιώματα και υποχρεώσεις
Εξαίρεση: ορισμένα με περιουσιακή αξία
- η εξυπηρέτηση νομής ή η κατοχή ως φυσική εξουσία.
- η κατάσταση χρησικτησίας.
*Όμως:*ο κληρονόμος έχει δικαίωμα να συνυπολογίσει στο δικό του χρόνο χρησικτησίας το χρόνο του κληρονομούμενου.

Επαγωγή κληρονομίας -> είναι η κτήση της κληρονομίας με δικαίωμα αποποίησης, δηλαδή η προσωρινή κτήση της που πραγματοποιείται με διαλυτική αίρεση δικαίου, αυτοδίκαια πάντοτε κατά τον θάνατο του κληρονομουμένου(1711εδ.2ΑΚ).
Λόγοι επαγωγής είναι οι υποστάσεις από τις οποίες καλείται ο κληρονόμος στην κληρονομία. Διακρίνονται σε:
α. *γενικούς*
·διαθήκη
·νόμος
β.*ειδικούς* ·η συγκεκριμένη διαθήκη(στη διαδοχή από διαθήκη)
·η συγκεκριμένη σχέση(στην εξ αδιαθέτου διαδοχή και στη νόμιμη μοίρα)

Κληρονομικό δικαίωμα -> είναι η έννομη σχέση που συνδέει τον κληρονόμο με την κληρονομία από την επαγωγή της τελευταίας σ' αυτόν, δηλ. η συνολική νομική κατάσταση του κληρονόμου(καθολικός διάδοχος). Είναι αμεταβίβαστο (βλ.α.1942επ.,1847επ.,1871επ.,914επΑΚ).
-Ο μελλοντικός κληρονόμος έχει πριν την επαγωγή μόνο απλή προοπτική(ελπίδα) να αποκτήσει κληρονομικό δικαίωμα. Αυτή δεν είναι προσδοκία.
Κληρονομική μερίδα -> είναι το κληρονομικό δικαίωμα του συγκληρονόμου, δηλ. η έννομη σχέση που συνδέει το συγκληρονόμο με την κληρονομία και τους άλλους συγκληρονόμους. Αυτή εκφράζεται σε ποσοστό, δηλ. σε κλάσμα. Διακρίνεται σε ιδιαίτερη και κοινή κληρονομική μερίδα.
Δικαστήριο κληρονομίας -> το μονομελές πρωτοδικείο της τελευταίας εν ζωή κατοικίας του κληρονομουμένου.

ΚΕΦ.2 : ΣΧΟΛΑΖΟΥΣΑ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

-η κληρονομία **σχολάζει**, όταν ο κληρονόμος είναι προσωρινός, δηλ. δεν έχει ακόμη χάσει το δικαίωμα αποποίησης ή είναι άγνωστος ή δεν είναι βέβαιο ότι αποδέχθηκε την κληρονομία ή δεν έχει ακόμη βρεθεί.
Προσωρινός κληρονόμος -> με την επαγωγή αποκτά προσωρινά την κληρονομία. Μέχρι την αποδοχή που οριστικοποιεί την κτήση του επικρατεί μετέωρη κατάσταση και η κληρονομία αποτελεί ειδική περιουσία αυτού. Έχει δικαίωμα διοίκησης:
·αν αποδεχθεί την κληρονομία, οι διαχειριστικές πράξεις του είναι καθόλα έγκυρες.
·αν αποποιηθεί την κληρονομία, κάθε διαχειριστική πράξη του θεωρείται ότι έγινε από μη δικαιούχο. Ό νόμος εισάγει και εξαιρέσεις
(Βλ. σχετικά α.1858,1859ΑΚ,265εδ.1,2 ,292,921παρ.1,2,3 ,925,926ΚΠολΔ).
Άγνωστος κληρονόμος -> είναι ο κληρονόμος(1865εδ.1ΑΚ), όταν η ύπαρξή του είναι αμφισβητούμενη.
Κληρονόμος που δεν βρίσκεται -> πρόκειται για την δικαστική βεβαίωση περί του δημοσίου ως εξ' αδιαθέτου κληρονόμου
(Βλ.α.1868,1869,1870ΑΚ,121ΕισΝΑΚ,779,813παρ.1εδ.2ΚΠολΔ).
Κηδεμόνας κληρονομίας -> είναι ο διοικητής της σχολάζουσας κληρονομίας. Διορίζεται κάθε πρόσωπο ικανό για δικαιοπραξία.
-***Παύση*** του κηδεμόνα επιφέρουν:
α) η έκλειψη του λόγου κηδεμονίας(αυτοδίκαιη παύση)
β) ο θάνατος του κηδεμόνα ή η επερχόμενη πλήρης ή περιορισμένη ανικανότητά του για δικαιοπραξία(αυτοδίκαιη παύση)
γ) η παραίτηση του κηδεμόνα
δ) η παύση του κηδεμόνα από το δικαστήριο για σπουδαίο λόγο.

ΚΕΦ.3:ΑΠΟΔΟΧΗ ΚΑΙ ΑΠΟΠΟΙΗΣΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ, ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΞΙΟΤΗΤΑ
Αποδοχή -> είναι η δήλωση βούλησης του προσωρινού κληρονόμου να γίνει οριστικός. Πρόκειται για δικαιοπραξία. Απαιτείται ικανότητα για δικαιοπραξία. Το δικαίωμα αποδοχής είναι διαπλαστικό, κληρονομητό, αλλά αμεταβίβαστο. Η αποδοχή γίνεται πάντοτε με το ευεργέτημα της απογραφής.
(Βλ.α.1850 – 1853,1857ΑΚ).
Σιωπηρή αποδοχή -> επιφέρει συνήθως η ανάμειξη του κληρονόμου στην κληρονομία, δηλ. η επιχείρηση από αυτόν πράξεων που φανερώνουν βούληση αποδοχής(συμπερασματική συμπεριφορά).
Πλασματική αποδοχή -> η κληρονομία θεωρείται ότι έχει γίνει αποδεκτή, αν περάσει η προθεσμία για αποποίηση (α.1850εδ.2ΑΚ). Εδώ καθιερώνεται πλάσμα δικαίου ότι υπάρχει δήλωση αποδοχής ανεξάρτητα από το αν στη συγκεκριμένη περίπτωση υπάρχει ή όχι αντίστοιχη βούληση. Δεν προϋποτίθεται ικανότητα για δικαιοπραξία του αποδεχομένου.
-η αποδοχή η οποία οφείλεται σε πλάνη, απάτη ή απειλή κρίνεται σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις για τις δικαιοπραξίες(α.1857παρ.2ημιεδ.1, 140επ.,184ΑΚ).
Αποποίηση -> είναι η δήλωση βούλησης του προσωρινού κληρονόμου να μη γίνει οριστικός. Πρόκειται για δικαιοπραξία. Απαιτείται ικανότητα για δικαιοπραξία. Είναι δυνατή και αποποίηση υπέρ άλλου.
Κληρονομική αναξιότητα -> είναι η έκπτωση από το κληρονομικό δικαίωμα(με δικαστική απόφαση) για ορισμένα παραπτώματα του κληρονόμου που είτε θίγουν το πρόσωπο του κληρονομουμένου και ορισμένων προσώπων που συνδέονται στενά με αυτόν, είτε την ελευθερία διάθεσης αυτού. Απαιτείται πρόθεση του αναξίου(Βλ.α.1860επΑΚ).

ΚΕΦ.4 :ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΙ.
Κοινωνία κληρονόμων -> κάθε συγκληρονόμος έχει ορισμένη κληρονομική μερίδα. Η κληρονομία γίνεται κοινή κατά το λόγο των μερίδων. Η κοινωνία των συγκληρονόμων ως κοινωνία κατά ιδανικά μέρη είναι διακοινωνία: υπάρχει πάνω σε περισσότερα αντικείμενα. Οι διατάξεις της κοινωνίας που διέπουν τις ενοχικές σχέσεις των συγκληρονόμων ισχύουν για όλα τα αντικείμενα της κοινωνίας, σαν να ήταν αυτά όλα μαζί ένα αντικείμενο.
Κοινό δικαίωμα -> είναι το άθροισμα των μερίδων.
Λύση κοινωνίας, διανομή -> ρυθμίζονται σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις για την κοινωνία[Βλ.α.795επ.ΑΚ(1884εδ.2),478επ.ΚΠολΔ].
Νέμεση ανιόντος -> είναι η γνήσια κληρονομική σύμβαση για διανομή της κληρονομίας, που καταρτίζεται ανάμεσα στον ανιόντα (κληρονομούμενο) και τους κατιόντες του (α.1891επ.ΑΚ).

ΚΕΦ.5 : ΕΥΘΥΝΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥ.
Υποχρεώσεις κληρονομίας:
·χρέη κληρονομουμένου
·χρέη από την επαγωγή της κληρονομίας
·χρέη από τα έξοδα και τη διοίκηση της κληρονομίας
·χρέη κληρονομίας – κληρονόμου
Απλός κληρονόμος -> λέγεται ο κληρονόμος όταν αποδεχθεί την κληρονομία απλά, δηλ. χωρίς το ευεργέτημα της απογραφής (α.1901ΑΚ).
Κληρονόμος με απογραφή -> η αποδοχή της κληρονομίας με το ευεργέτημα της απογραφής προστατεύει κυρίως τον κληρονόμο και τους ατομικούς δανειστές του από τα χρέη της κληρονομίας. Προστατεύει συγχρόνως και τους δανειστές της κληρονομίας από τα ατομικά χρέη του κληρονόμου (α.1902επ.ΑΚ).
Χωρισμός περιουσιών -> η αποδοχή με το ευεργέτημα της απογραφής επιφέρει χωρισμό περιουσιών. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις της κληρονομίας αποχωρίζονται αυτοδικαίως από την περιουσία του κληρονόμου και αποτελούν χωριστή ομάδα (α.1905ΑΚ).
Δικαστική εκκαθάριση κληρονομίας -> είναι η ανάθεση από το δικαστήριο σε εκκαθαριστή της διοίκησης της κληρονομίας, με σκοπό να ικανοποιηθούν από την τελευταία αποκλειστικά και ενδεχομένως σύμμετρα οι δανειστές της (α.1913επ.ΑΚ).

ΚΕΦ.6 : ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥ Κ.Λ.Π. ΚΑΙ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ.
Κληρονομητήριο -> πιστοποιητικό για το κληρονομικό δικαίωμα ή τα δικαιώματα που αποκτώνται στην κληρονομία, παρέχει ως προς τις πιστοποιήσεις μαχητό τεκμήριο και δημόσια πίστη. Δικαίωμα να ζητήσουν την παροχή του έχουν:
·ο κληρονόμος ή και ο δανειστής αυτού. Επίσης ο αγοραστής της κληρονομίας για το δικαίωμα του πωλητή
·ο καταπιστευματοδόχος
·ο κληροδόχος
·ο εκτελεστής της διαθήκης
·όποιος μπορεί να ενεργήσει αναγκαστική εκτέλεση και έχει έννομο συμφέρον να πιστοποιηθεί το δικαίωμα εκείνο κατά του οποίου θα στραφεί αυτή.
Είδη κληρονομητηρίων:
α) το ατομικό, που πιστοποιεί μόνο το δικαίωμα εκείνου στον οποίο παρέχεται
β) το κοινό, που πιστοποιεί τα δικαιώματα όλων των δικαιούχων
γ) του εκτελεστή της διαθήκης, που πιστοποιεί μόνο το δικαίωμα του ιδίου.
(Βλ.α.1956επ.ΑΚ).

Αγωγή περί κλήρου -> αγωγή με την οποία ο κληρονόμος ζητάει από τον νομέα της κληρονομίας να του αναγνωρίσει το κληρονομικό δικαίωμά του και να του αποδώσει την κληρονομία ή κάποιο αντικείμενό της (Βλ.α.1871επ.ΑΚ).
Διάδικοι στην αγωγή περί κλήρου:
·*ενάγοντας*, είναι ο κληρονόμος και ο καταπιστευματοδόχος
·*εναγόμενος*, είναι ο νομέας της κληρονομίας με τις εξής προϋποθέσεις:
α) κατακράτηση αντικειμένων της κληρονομίας
β) διάνοια κληρονόμου ή καταπιστευματοδόχου.
Εναγόμενος είναι και ο βεβαρημένος με καταπίστευμα, όπως επίσης και ο συγκληρονόμος.
Νομέας κληρονομίας -> είναι αυτός που νέμεται την κληρονομία ή κάποιο αντικείμενό της με διάνοια κληρονόμου.
Καλόπιστος νομέας -> είναι ο νομέας της κληρονομίας, αν κατά την κτήση της «νομής» χωρίς βαριά αμέλεια είχε την πεποίθηση ότι είναι κληρονόμος και δεν έμαθε αργότερα ότι δεν είναι.
Κακόπιστος νομέας. Βλ.α.1877ΑΚ.
Αξιόποινος νομέας.Βλ.α.1878ΑΚ.

ΚΕΦ.7 :ΕΚΠΟΙΗΣΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
Εκποίηση κληρονομίας -> η ενοχική σύμβαση (λ.χ. πώληση) για ολική ή κατά ποσοστό μεταβίβαση της κληρονομίας, δεν μεταβιβάζει ιδιότητα κληρονόμου (Βλ.α.1942επ.ΑΚ).
Στην περίπτωση πώλησης κληρονομίας:
·*πωλητής* είναι ο κληρονόμος και ο νομέας της κληρονομίας
·*αγοραστής* είναι ο συγκληρονόμος ή και οποιοσδήποτε τρίτος
·*αντικείμενο πώλησης* είναι ολόκληρη η κληρονομία ή ποσοστό της.

ΚΕΦ.8 : ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ
Κληρονομική σύμβαση -> σύμβαση που αφορά την κληρονομία προσώπου που ζει.
Είδη κληρονομικών συμβάσεων:
·**γνήσιες** (επιτρέπονται μόνο κατ'εξαίρεση). Τέτοιες είναι:
α) η σύμβαση που περιέχει συμβατικές ή και μονομερείς διατάξεις αιτία θανάτου
β) η σύμβαση ανάμεσα στον κληρονομούμενο και το μελλοντικό κληρονόμο καταπιστευματοδόχο ή κληροδόχο με την οποία αποκλείεται ή γίνεται αμετάκλητη, ολικά ή μερικά, η επαγωγή της κληρονομίας στους τελευταίους.
· **ενοχικές** (ορισμένες απαγορεύονται από τον ΑΚ με ποινή ακυρότητας)
·**περιοριστικές ελευθερίας**
·**αποποιητικές ή αποδεκτικές**.

ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ ΚΕΦ.1 : ΕΞ' ΑΔΙΑΘΕΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΗ **Εξ' αδιαθέτου διαδοχή** -> επέρχεται από το νόμο (α.1813επ.ΑΚ) όταν:
·δεν υπάρχει διαθήκη (α.1710παρ.2ΑΚ)
·η διαδοχή από διαθήκη έχει ματαιωθεί ολικά ή μερικά (α.1710παρ.2ΑΚ)
·με την διαθήκη έχει διατεθεί περιοριστικά ένα μέρος μόνο από την κληρονομία (α.1801ΑΚ).
Αποκλεισμός -> είναι η αφαίρεση της εξ' αδιαθέτου μερίδας από ορισμένο κληρονόμο. Επέρχεται με διαθήκη ή από το νόμο.
Κληρονόμοι:
Ι.*Συγγενείς εξ΄ αίματος* μόνο
α)οι συγγενείς σε ευθεία γραμμή. Συγκεκριμένα οι κατιόντες απεριόριστα και οι

ανιόντες μέχρι και τον τρίτο βαθμό.
β)οι συγγενείς σε πλάγια γραμμή μέχρι και τον τέταρτο βαθμό.
ΙΙ.*Σύζυγος που επιζεί*
ΙΙΙ.*Δημόσιο*
Τάξεις -> οι συγγενείς έχουν ενταχθεί σε τέσσερις ομάδες που λέγονται τάξεις. Δεν καλείται συγγενής εφόσον υπάρχει άλλος από προηγούμενη τάξη (α.1819ΑΚ, διαδοχή τάξεων).
Ρίζα -> είναι μια ομάδα συγγενών εξ' αίματος, σε ευθεία ή πλάγια γραμμή, που περιλαμβάνει εκτός από αυτούς και εκείνον από τον οποίο κατάγονται (αρχηγός ρίζας).
Γραμμή -> είναι το σύνολο των εξ' αίματος συγγενών από έναν γεννήτορα. Διακρίνουμε δύο γραμμές, την πατρική και τη μητρική.
Προσαύξηση -> είναι η αύξηση κληρονομικής μερίδας από έκπτωση συγκληρονόμου. *Έκπτωση* είναι η απώλεια της κληρονομικής μερίδας που μπορεί να επέλθει είτε πριν από την επαγωγή είτε μετά από αυτήν.
Πρώτη τάξη -> καλούνται ως κληρονόμοι εξ' αδιαθέτου οι κατιόντες του κληρονομουμένου (α.1813παρ.1εδ.1ΑΚ).
Δεύτερη τάξη -> καλούνται ως κληρονόμοι εξ' αδιαθέτου οι γονείς του κληρονομουμένου, οι αδελφοί καθώς και τα τέκνα και οι εγγονοί αδελφών του που έχουν πεθάνει πριν από αυτόν (α.1814εδ.1ΑΚ), δηλ. τα ανίψια και τα παιδιά ανιψιών του.
Ετεροθαλείς αδελφοί -> παίρνουν το μισό της μερίδας που ανήκει στους αμφιθαλείς.
Τρίτη τάξη -> καλούνται ως κληρονόμοι εξ' αδιαθέτου οι παππούδες και οι γιαγιάδες του κληρονομουμένου και από τους κατιόντες τους τα τέκνα και οι εγγονοί (α.1816παρ.1ΑΚ), δηλ. οι θείοι και τα πρώτα ξαδέλφια.
Τέταρτη τάξη -> καλούνται ως εξ' αδιαθέτου κληρονόμοι οι προπαππούδες και οι προγιαγιάδες του κληρονομουμένου (α.1817παρ.1ΑΚ).
Σημ.: Στις τέσσερις πρώτες τάξεις καλείται συγχρόνως και ο σύζυγος που επιζεί.
Πέμπτη τάξη -> καλείται ως εξ' αδιαθέτου κληρονόμος σε όλη την κληρονομία ο σύζυγος που επιζεί του κληρονομουμένου (α.1821ΑΚ), δηλ. ο σύζυγος από έγκυρο γάμο με τον κληρονομούμενο.
Έκτη τάξη -> καλείται ως εξ' αδιαθέτου κληρονόμος το δημόσιο όταν δεν υπάρχει ούτε συγγενής από εκείνους που καλούνται κατά τον νόμο ούτε σύζυγος που επιζεί του κληρονομουμένου (α.1824ΑΚ).
Συνεισφορά -> είναι ο συνυπολογισμός στην κληρονομική μερίδα των κατιόντων χαριστικών παροχών που έδωσε σ' αυτούς εν ζωή ο κληρονομούμενος (α.1895επ.ΑΚ).
Νομική φύση μετά το ν.1328/1983:
α. καθαρή εμπράγματη θεωρία
β. ημιεμπράγματη θεωρία.
Νομική φύση πριν από το ν.1328/1983:
α. ενοχική θεωρία
β. συντηρητική εμπράγματη θεωρία
Υποκείμενα στη συνεισφορά:
1.Κατιόντες
2.Υποκατάστατος
3. Λήπτης ορισμένης παροχής
Δυνατή η συνεισφορά σε θέση άλλου.
Αξία κληρονομίας -> είναι η αξία που έχει το ακαθάριστο ενεργητικό κατά το θάνατο του κληρονομουμένου.

ΚΕΦ.2 : ΔΙΑΔΟΧΗ ΑΠΟ ΔΙΑΘΗΚΗ
Διαδοχή από διαθήκη -> επέρχεται όταν ο κληρονομούμενος έχει συντάξει έγκυρη διαθήκη.
Είδη διαθήκης:
α.τακτικές
·ιδιόγραφη (α.1721επ.ΑΚ)
·δημόσια (α.1724επ.ΑΚ)
·μυστική(α.1738επ.ΑΚ)

β.έκτακτες
·σε πλοίο (α.1749επ.ΑΚ)
·σε εκστρατεία(α.1753επ.ΑΚ)
·σε αποκλεισμό (α.1757επΑΚ)
Διαφορές των έκτακτων από τις τακτικές διαθήκες:
α. Συντάσσονται μόνο κάτω από ειδικές συνθήκες
β. Έχουν περιορισμένη χρονική ισχύ.
Συνδιαθήκη -> είναι η διαθήκη που συντάσσουν περισσότερα πρόσωπα με την ίδια πράξη (α.1717ΑΚ).Αυτή δεν επιτρέπεται.
Ανάκληση διαθήκης -> ο διαθέτης μπορεί να ανακαλέσει οποτεδήποτε ελεύθερα τη διαθήκη, δηλ. και χωρίς να υπάρχει κάποιος λόγος. Η ανάκληση είναι δικαιοπραξία αιτία θανάτου. Παραίτηση από το δικαίωμα ανάκλησης δεν επιτρέπεται. Η ανάκληση έχει ως συνέπεια την ανενέργεια της διαθήκης(α.1763επ.ΑΚ).**Δημοσίευση διαθήκης**. Βλ.α.1769επΑΚ.
Διαθήκη -> είναι η διάταξη της τελευταίας έγκυρης βούλησης του κληρονομουμένου. Είναι πάντοτε τυπική (α.1712ΑΚ). Είδη διατάξεων αιτία θανάτου αποτελούν :
·παροχικές διατάξεις (εγκατάσταση κληρονόμου ή καταπιστευματοδόχου ή σύσταση κληροδοσίας).
·μη παροχικές διατάξεις (διατάξεις κληρονομικού δικαίου, διατάξεις από άλλους κλάδους).
Ερμηνεία διαθήκης -> αναζητεί την αληθινή βούληση χωρίς προσήλωση στις λέξεις. Όταν όμως εμφανίζονται κενά αναζητεί την εικαζόμενη (υποθετική) βούληση (συμπληρωματική ερμηνεία).
Αληθινή βούληση: είναι η πραγματική βούληση του διαθέτη κατά το χρόνο που συντάσσεται η διαθήκη. Η αναζήτησή της στηρίζεται σε δύο βασικές αρχές, στην υποκειμενικότητα και στην τυπικότητα.
Εικαζόμενη βούληση: είναι η βούληση την οποία ο διαθέτης δεν είχε κατά τη σύνταξη της διαθήκης, θα είχε όμως, αν γνώριζε ορισμένα περιστατικά. Προϋποθέτει κενό και έρεισμα στο κείμενο.
Ικανότητα για δικαιοπραξία -> η διαθήκη προϋποθέτει ικανότητα του διαθέτη για δικαιοπραξία. Τέτοια έχει κατ' αρχήν ο ενήλικος. Αυτή πρέπει να υπάρχει σε όλη τη διάρκεια που συντάσσεται η διαθήκη.
Λόγοι ανικανότητας (α.1719επΑΚ):
α. Γενικοί
· ανηλικότητα
· δικαστική συμπαράσταση (εξαιρέσεις: θάνατος πριν από την τελεσιδικία, σύνταξη πριν από την άρση)
· έλλειψη συνείδησης, ψυχική ή διανοητική διαταραχή
β. Ειδικοί

Datalabs
Εθν. Αμύνης 14Α Τηλ 2310 222862

· αδυναμία ανάγνωσης
· πραγματικοί λόγοι
Αόριστα πρόσωπα ή αντικείμενα. Βλ.α.1790 – 1793ΑΚ.
Εικονική διαθήκη -> είναι η διαθήκη, όταν δεν έγινε στα σοβαρά παρά μόνο φαινομενικά (α.138παρ1ΑΚ).Αυτή είναι άκυρη.
Αστεϊσμός -> η διαθήκη είναι άκυρη, αν είναι προϊόν αστεϊσμού, γιατί στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχει βούληση σύνταξής της.
Πλάνη, απάτη, απειλή -> καθιστούν με την ύπαρξή τους τη διαθήκη ακυρώσιμη (α.1782επΑΚ).
Περιπτώσεις πλάνης :
·πλάνη στη δήλωση
·πλάνη στην ταυτότητα
·πλάνη στη βούληση
·πλάνη στις ιδιότητες
·πλάνη στο γάμο
·πλάνη στο μεριδούχο
Αντίθεση στο νόμο ή στα χρηστά ήθη -> επιφέρει ακυρότητα της διαθήκης.
Είδη αιρέσεων στις διατάξεις τελευταίας βούλησης:
α. Αίρεση αναβλητική
β. Αίρεση για διαρκή συμπεριφορά
γ. Αίρεση για σύμπραξη τρίτου
δ. Αίρεση παράνομη ή ανήθικη
ε. Αίρεση ακατάληπτη
στ. Αίρεση για αγαμία ή χηρεία
ζ. Αίρεση δελεαστική
η. Αίρεση για αντίταξη(εκπτωτική ρήτρα)
θ. Αίρεση για παροχή σε τρίτον
Εγκατάσταση κληρονόμου -> υπάρχει, όταν ο διαθέτης διορίζει άμεσο και καθολικό διάδοχό του. Μπορεί να εγκαταστήσει κληρονόμο ένα ή περισσότερα πρόσωπα. Η κληρονομική εγκατάσταση γίνεται με διαθήκη. Για ερμηνευτικές διατάξεις βλ.α.1800ΑΚ.
Είδη εγκατάστασης:
· αόριστη
· σε ολόκληρο τον κλήρο ή σε ποσοστό του
· σε δήλο
· σε κοινή μερίδα
·ειδικές περιπτώσεις (μη εξάντληση κλήρου, υπέρβαση κλήρου, εγκαταστάσεις αόριστες και σε ποσοστά).
Εγκατάστατος -> είναι αυτός που έχει διοριστεί κληρονόμος ή καταπιστευματοδόχος.
Τιμώμενος -> είναι το πρόσωπο στο οποίο παρέχει κάτι ο διαθέτης με διάταξή του στη διαθήκη (λ.χ. κληρονόμος, κληροδόχος κ.λ.π.).
Υποκατάσταση -> είναι ο ορισμός υποκατάστατου.
Υποκατάστατος -> είναι αυτός που ορίζεται να γίνει κληρονόμος κ.λ.π. στη θέση κάποιου άλλου αν ο άλλος δεν θέλει ή δεν μπορεί να γίνει κληρονόμος κ.λ.π.
Κοινή υποκατάσταση *(βασική μορφή της κληρονομικής υποκατάστασης)* -> είναι η εγκατάσταση κληρονόμου (υποκατάστατος) για την περίπτωση που ο κατά πρώτο λόγο καλούμενος κληρονόμος (εγκατάστατος) εκπέσει πριν ή μετά την επαγωγή.
Αμοιβαία υποκατάσταση -> υπάρχει, όταν οι εγκατάστατοι έχουν υποκατασταθεί αμοιβαία, δηλ. ο καθένας έχει διοριστεί συγχρόνως και υποκατάστατος του άλλου.

Datalabs
Εθν. Αμύνης 11Α Τηλ 2310 222862

Ισχύει και εδώ ό,τι και για την κοινή υποκατάσταση.
Κληρονομικό καταπίστευμα -> υπάρχει, όταν ο διαθέτης επιβάλλει στον κληρονόμο του (βεβαρημένος), από διαθήκη ή εξ' αδιαθέτου, την υποχρέωση να παραδώσει σε άλλον (καταπιστευματοδόχος) την κληρονομία που απέκτησε έπειτα από ορισμένο γεγονός ή χρονικό σημείο (α.1923παρ.1ΑΚ).Η σύσταση καταπιστεύματος γίνεται με διαθήκη.
Ερμηνευτικές διατάξεις (α.1924 – 1933ΑΚ) :
α. Μη σύλληψη ή σύσταση
β. Αναβλητική αίρεση ή προθεσμία κ.λ.π.
γ. Διαλυτική αίρεση ή προθεσμία
δ. Απαγόρευση εκποιήσης ή διάθεσης
ε. Οικογενειακό καταπίστευμα
στ. Άτεκνος κατιόν
Καταπιστευματοδόχος -> είναι το πρόσωπο υπέρ του οποίου έχει διαταχθεί καταπίστευμα. Αυτός είναι ο καθολικός διάδοχος του κληρονομουμένου.
Ο καταπιστευματοδόχος πριν από την επαγωγή:
α) Έχει δικαίωμα προσδοκίας να αποκτήσει το καταπίστευμα.
β) Συναινεί να διατεθούν αντικείμενα της κληρονομίας.
γ) Μπορεί να ζητήσει ασφαλιστικά μέτρα για την κληρονομία.
δ) Καταρτίζει συμβάσεις με το βεβαρημένο για να αποκτήσει την κληρονομία.
Κατάσταση μετά την επαγωγή:
α) ο βεβαρημένος παύει να είναι κληρονόμος (α.1941ΑΚ).
β) ο καταπιστευματοδόχος γίνεται καθολικός διάδοχος του διαθέτη και μάλιστα άμεσος.
Κληροδοσία ή κληροδότητα -> είναι ο προσπορισμός με διαθήκη σε κάποιον ορισμένης ωφέλειας (συνήθως περιουσιακής) χωρίς όμως να εγκαθίσταται κληρονόμος. Συνίσταται, ρητά ή σιωπηρά, με διαθήκη ή καμιά φορά από το νόμο.
Σιωπηρή κληροδοσία υπάρχει, όταν ο διαθέτης διέταξε να μην περιέλθει στον εγκατάστατο ορισμένο αντικείμενο της κληρονομίας (α.1970ΑΚ).
Βεβαρημένος με κληροδοσία -> μπορεί να είναι ο κληρονόμος, ο καταπιστευ - ματοδόχος, ο κληροδόχος, ο υποκληροδόχος.
Κληροδόχος -> μπορεί να είναι κάθε πρόσωπο, φυσικό ή νομικό. Επιτρέπεται να καταληφθεί κληροδοσία και στον κληρονόμο ή τον καταπιστευματοδόχο. Ο κληροδόχος δεν ευθύνεται για τα χρέη της κληρονομίας.
Αντικείμενο της κληροδοσίας μπορεί να είναι κάθε περιουσιακή ωφέλεια και γενικότερα κάθε παροχή αποτιμητή σε χρήμα ή και μη αποτιμητή.
Διαζευκτική κληροδοσία υπάρχει, όταν ο διαθέτης όρισε να πάρει ο τιμώμενος ένα από περισσότερα αντικείμενα και η επιλογή έχει ανατεθεί σε τρίτο (α.1973εδ.2ΑΚ).
Μορφές κληροδοσίας (γενικότερα):
α. Είδους
β. Γένους
γ. Ξένου αντικειμένου
δ. Προμηθευτική
ε. Στο δανειστή
στ. Στον κληρονόμο (εξαιρετό).
Είδη υποκατάστασης στην κληροδοσία:
-**Κοινή** -> υπάρχει, όταν ο διαθέτης αφήνει το αντικείμενο της κληροδοσίας σε άλλον, αν ο πρώτος τιμώμενος δεν αποκτήσει την κληροδοσία.
-**Καταπιστευτική** -> υπάρχει, όταν ο διαθέτης ορίζει ότι αυτό που κληροδοτήθηκε περιέρχεται σε άλλον από ορισμένο χρονικό σημείο ή γεγονός μετά την απόκτηση της

Εθν. Αμύνης 14Α Τηλ 2310 222962

κληροδοσίας (α.2009εδ.1ΑΚ), δηλ. μετά την αποδοχή της.
Οικογενειακή (είδος της προηγούμενης) υπάρχει, όταν το αντικείμενο που κληροδοτήθηκε κατά τη θέληση του διαθέτη πρέπει να μείνει για πάντα στη δική του οικογένεια (α.2010ΑΚ).
Ματαίωση κληροδοσίας -> υπάρχει, όταν η κληροδοσία δεν ενεργεί.
Ενοχική κληροδοσία -> ο κληροδόχος αποκτά με τη κληροδοσία καταρχήν το ενοχικό δικαίωμα να απαιτήσει από το βεβαρημένο την παροχή του αντικειμένου που κληροδοτήθηκε (α.1955ΑΚ). Η ενοχή πηγάζει από δικαιοπραξία (διαθήκη) και διέπεται από τις διατάξεις του ενοχικού δικαίου.
Άμεση κληροδοσία είναι εκείνη της οποίας το αντικείμενο προσπορίζεται αμέσως και αυτοδικαίως στον κληροδόχο (α.1996ΑΚ, κτήση δικαιώματος, απαλλαγή από υποχρέωση).
Τρόπος -> είναι η υποχρέωση σε παροχή την οποία επιβάλλει ο διαθέτης στον κληρονόμο κ.λ.π., χωρίς όμως να προσπορίσει στον ωφελούμενο δικαίωμα να απαιτήσει την παροχή.
Βεβαρημένος με τρόπο -> μπορεί να είναι ο κληρονόμος, ο καταπιστευματοδόχος και ο κληροδόχος (α.1715,2011,1967 εδ.1ΑΚ).
Ωφελούμενος με τρόπο -> μπορεί να είναι όχι μόνο πρόσωπο, φυσικό ή νομικό, αλλά και κάποιος σκοπός.
Αντικείμενο του τρόπου -> μπορεί να είναι κάθε παροχή περιουσιακή ή και μη περιουσιακή.
Εκτελεστής διαθήκης -> πρόσωπο στο οποίο ο διαθέτης αναθέτει είτε την εκτέλεση των διατάξεων της διαθήκης είτε τη διοίκηση της νόμιμης μοίρας σε περίπτωση αποκλήρωσης για λόγους πρόνοιας.
-***Παύση*** του λειτουργήματος του εκτελεστή επιφέρουν:
α) Η περάτωση της εκτέλεσης
β) Η παροχή από τον κληρονόμο επαρκούς εγγύησης ότι θα εκτελέσει τις διατάξεις της διαθήκης που του ανατέθηκε η εκτέλεση (α.2028ΑΚ)
γ) Ο θάνατος ή η επερχόμενη πλήρης ή περιορισμένη ανικανότητα του εκτελεστή για δικαιοπραξία (α.2029ΑΚ)
δ) Η παραίτηση του εκτελεστή (α.2030ΑΚ)
ε) Η απόφαση του δικαστηρίου της κληρονομίας για σπουδαίους λόγους και ιδίως για βαριά παράβαση καθηκόντων ή ανικανότητα για διαχείριση.

ΚΕΦ.3. : ΝΟΜΙΜΗ ΜΟΙΡΑ
Νόμιμη μοίρα -> είναι ελάχιστο κληρονομικό δικαίωμα (1/2 εξ' αδιαθέτου μερίδας) που έχουν οι μεριδούχοι στην κληρονομία ακόμη και παρά τη θέληση του κληρονομουμένου.
Μεριδούχος -> είναι αυτός που έχει δικαίωμα νόμιμης μοίρας (κατιόντες, γονείς, σύζυγος που επιζεί του κληρονομουμένου)
Μορφές απονομής της νόμιμης μοίρας:
·κληρονομική μερίδα
·κληροδοσία
·παροχή εν ζωή
·δικαίωμα ανατροπής δωρεών.
Μη κατάληψη της νόμιμης μοίρας -> επιφέρει ως προς το μέρος που λείπει αναγκαστική διαδοχή του μεριδούχου. Διακρίνεται σε ολική και μερική.
Περιορισμοί του μεριδούχου από τη διαθήκη κατά το α.1829ΑΚ είναι:
α. Οι περιορισμοί με στενή έννοια, δηλ. όσοι επηρεάζουν άμεσα την κληρονομική διαδοχή και δεσμεύουν άμεσα το μεριδούχο.

β. Οι περιορισμοί με ευρεία έννοια, δηλ. όσοι απλώς επιβαρύνουν το μεριδούχο, γεννούν σε βάρος του μόνο ενοχικές υποχρεώσεις.
***ΔΕΝ** είναι περιορισμοί:*
α. Η εγκατάσταση του μεριδούχου σε δήλο.
β. Η εγκατάσταση του μεριδούχου στην ψιλή κυριότητα, την επικαρπία, την οίκηση, ή σε απαίτηση κατά τρίτου (άποψη Φίλιου). *Κρατεί η αντίθετη άποψη.*
Υπολογισμός αξίας -> η αξία την νόμιμης μοίρας υπολογίζεται ως εξής:
Ως βάση υπολογισμού μπαίνει η αξία της κληρονομίας σε χρήμα και ειδικότερα η αξία που έχει το ακαθάριστο ενεργητικό της τελευταίας. Από αυτή την αξία αφαιρείται η αξία που έχουν τα χρέη της κληρονομίας και ορισμένες δαπάνες. Στη συνέχεια προστίθεται λογιστικά η αξία των εν ζωή παροχών κ.λ.π. που έκανε ο κληρονομούμενος. Επάνω σ' αυτή την κληρονομία (πλασματική κληρονομία) υπολογίζεται η αξία της νόμιμης μοίρας, στην οποία καταλογίζεται (αφαιρείται) η αξία της παροχής που έλαβε ο μεριδούχος. Η αξία την νόμιμης μοίρας ανάγεται σε ποσοστό της πραγματικής κληρονομίας, το οποίο αποτελεί την πραγματική κληρονομική μερίδα του μεριδούχου.
Υπολογισμός αξίας με συνεισφορά -> η αξία της νόμιμης μοίρας για κάθε κατιόντα προσδιορίζεται με βάση την αξία της εξ' αδιαθέτου μερίδας που θα περιερχόταν σ' αυτόν με συνυπολογισμό και της συνεισφοράς (α.1834παρ5.1εδ.1ΑΚ). Αυτός ο συνυπολογισμός ισχύει είτε υπάρχει διαθήκη είτε όχι. Αρκεί το γεγονός ότι αν επερχόταν η εξ' αδιαθέτου διαδοχή, ανεξάρτητα από το αν επήλθε ή όχι, θα γινόταν συνεισφορά . Αντίθετα, η αξία την νόμιμης μοίρας των γονέων ή του συζύγου που επιζεί προσδιορίζεται σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις (α.1831επ.ΑΚ).
Μέμψη άστοργης δωρεάς -> είναι η αγωγή με την οποία ο μεριδούχος ζητάει να ανατραπεί η εν ζωή δωρεά που προσβάλλει τη νόμιμη μοίρα του.
Άστοργη δωρεά -> είναι η δωρεά που θίγει τη νόμιμη μοίρα. Χαρακτηρίζεται έτσι κάτω από τις προϋποθέσεις των άρθρων 1835επ.ΑΚ.
Αποκλήρωση -> είναι η διάταξη του διαθέτη η οποία αποκλείει το μεριδούχο από τη νόμιμη μοίρα (α.1839εδ.1ΑΚ). Ο αποκλεισμός μπορεί να είναι ολικός ή μερικός. Επιτρέπεται όμως να περιλαμβάνει μόνο περιορισμούς.
Συγγνώμη: το δικαίωμα αποκλήρωσης αποσβήνεται με συγγνώμη, ρητή ή σιωπηρή (α.1844εδ.1ΑΚ).
Λόγοι αποκλήρωσης:
Ι.Υπέρ ανιόντος (α.1840ΑΚ).
ΙΙ.Υπέρ κατιόντος (α.1841ΑΚ,πρβλ.1840ΑΚ).
ΙΙΙ.Υπέρ συζύγου (α.1842ΑΚ)
Αποκλήρωση για λόγους προνοίας -> ο διαθέτης έχει το δικαίωμα να αποκληρώσει τον κατιόντα του για λόγους πρόνοιας, όταν ο τελευταίος ζει βίο άσωτο ή είναι καταχρεωμένος. Η αποκλήρωση έχει σκοπό να προστατέψει το μεριδούχο και την οικογένειά του (α.1845ΑΚ).

ΚΕΦ.4 : ΔΩΡΕΑ ΑΙΤΙΑ ΘΑΝΑΤΟΥ
Δωρεά αιτία θανάτου -> είναι η δωρεά με την αναβλητική αίρεση ότι θα προαποβιώσει ο δωρητής ή θα συναποβιώσουν ο δωρητής και ο δωρεοδόχος, υπό τον όρο ότι ο δωρεοδόχος όσο ζει ο δωρητής δεν θα έχει την απόλαυση των αντικειμένων της δωρεάς. Συνίσταται με συμβολαιογραφικό έγγραφο.
Υποκείμενο -> μπορεί να είναι κάθε φυσικό πρόσωπο, αρκεί να έχει ικανότητα για δωρεά. Δεν μπορεί να είναι νομικό πρόσωπο, έχει όμως αυτό τη δυνατότητα να είναι αιτία θανάτου δωρεοδόχος.
Αντικείμενο -> μπορεί να είναι κάθε αντικείμενο δωρεάς, ακόμα και ολόκληρη η

περιουσία του δωρητή ή ποσοστό αυτής που θα βρεθεί κατά το θάνατό του.
Ανάκληση:
·ελεύθερη (α.2033ΑΚ)
·περιορισμένη (αν συμφωνηθεί να είναι η δωρεά αμετάκλητη. Βλ.α.2034ΑΚ).

ΚΕΦ.5 : ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ ΕΝ ΖΩΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΘΑΝΑΤΟΥ
Α. **Δωρεά εν ζωή** -> είναι κάθε δωρεά, πέρα από τη δωρεά αιτία θανάτου, της οποίας τα αποτελέσματα εξαρτώνται από το θάνατο του δωρητή.
Β. **Επαχθής δικαιοπραξία** -> είναι η δικαιοπραξία (κατά κανόνα σύμβαση) με την οποία ο κληρονομούμενος αναλαμβάνει την υποχρέωση να μεταβιβάσει σε άλλον με αντάλλαγμα (λ.χ. πώληση) αντικείμενα της κληρονομίας του.
Γ. **Μεταθανάτια πληρεξουσιότητα** -> είναι η πληρεξουσιότητα που παρέχει ο κληρονομούμενος σε ορισμένο πρόσωπο (α.217επ.ΑΚ) για το χρόνο μετά το θάνατό του. Τέτοια δεν μπορεί να δοθεί στο μοναδικό κληρονόμο. Αυτή συνήθως συνδυάζεται και με αντίστοιχη εντολή στον πληρεξούσιο (α.713επ.ΑΚ).
Δ. **Σύμβαση υπέρ τρίτου** -> ο υποσχόμενος και ο δέκτης της υπόσχεσης συμφωνούν ότι κάποιος τρίτος έχει το δικαίωμα να απαιτήσει απευθείας από τον πρώτο την παροχή κατά το θάνατο του δεύτερου (α.411ΑΚ). Η παροχή προέρχεται είτε από την περιουσία του υποσχομένου είτε από την περιουσία του δέκτη της υπόσχεσης. Ο τελευταίος θέλει συνήθως να κάνει δωρεά στον τρίτο. Καταρτίζεται με συμβολαιογραφικό έγγραφο (α.498παρ.1,2032ΑΚ). Χωρίς αυτό είναι άκυρη.

datalabs
ΜΕΘΟΔΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
BRAIN.net
Εθν. Αμύνης 14Α Τηλ 2310 222962